

УДК 378.22:614.253.52

DOI 10.11603/m.2414-5998.2022.1.12785

М. І. МарущакORCID <https://orcid.org/0000-0001-6754-0026>**М. Ю. Синенко***Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України***ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ
З МЕДСЕСТРИНСТВА:
РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ****M. I. Marushchak, M. Yu. Synenko***I. Horbachevsky Ternopil National Medical University***EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF DOCTORS OF PHILOSOPHY IN
NURSING TRAINING: RESULTS OF STAKEHOLDER SURVEY**

Анотація. В Україні існує необхідність підготовки лідерів у сфері медсестринства у напрямках науки, освіти та практичної діяльності, здатних виховати наступне покоління медсестер. Метою даного дослідження було оцінити ефективність підготовки докторів філософії з медсестринства на освітньо-науковій програмі за спеціальністю 223 «Медсестринство», яка реалізується в Тернопільському національному медичному університеті. Для реалізації поставленої мети було розіслано на електронні поштові скриньки 30 закладів медичної освіти, а також аспірантів за спеціальністю 223 «Медсестринство» листи-прохання щодо згоди взяти участь в анкетуванні. В результаті 10 закладів та 5 здобувачів третього рівня вищої освіти надали свої згоди на проходження анкетування та надіслали заповнені анкети. Встановлено, що підготовка докторів філософії з медсестринства на освітньо-науковій програмі за спеціальністю 223 «Медсестринство», яка реалізується в Тернопільському національному медичному університеті, є ефективною, що підтверджується високою зацікавленістю потенційних стейкхолдерів залучати фахівців зі спеціальності «Медсестринство», підготовлених у ТНМУ, до роботи у своєму закладі і готовністю рекомендувати їх керівникам інших закладів приймати на роботу. Під час аналізу заходів для вирішення проблем дефіциту кваліфікованих кадрів стейкхолдери вважають найважливішими вдосконалення співпраці роботодавців і закладів вищої освіти як у працевлаштуванні випускників, так і в підготовці освітньо-наукових програм, підвищення якості підготовки за рахунок використання сучасного обладнання, техніки та технологій, а також залучення до роботи у ЗВО професіоналів з практики. Середній пріоритет респонденти віддали підвищенню вимог до вступників на ОНП за спеціальністю 223 «Медсестринство», достатньо високий – підвищенню кваліфікації викладачів. Серед пропозицій щодо покращення якості підготовки здобувачів переважали вдосконалення викладацької майстерності та підвищення практичної підготовки, покращення володіння універсальними дослідницькими навичками, створення та забезпечення цілеспрямованих дослідницьких стратегій.

Ключові слова: освітньо-наукова програма; спеціальність 223 «Медсестринство»; стейкхолдери; ефективність.

Abstract. In Ukraine, there is a need to train nursing leaders in science, education and practice to educate the next generation of nurses. The purpose of this study was to evaluate the effectiveness of the training of doctors of philosophy in nursing in the educational and scientific program in the specialty 223 "Nursing", which is implemented at the Ternopil National Medical University. In order to achieve this goal, letters of request were sent to the e-mails of 30 medical education institutions and PhD students of Nursing to agree to take part in the survey. As a result, 10 institutions and 5 PhD students agreed to take the questionnaire and sent the completed questionnaires. It has been established that the training of doctors of philosophy in nursing in the educational and scientific program in specialty 223 "Nursing", which is implemented at Ternopil National Medical University, is effective, as evidenced by the high interest of potential stakeholders to attract specialists in nursing and their willingness to recommend them to the heads of other institutions to hire. In analyzing measures to address the shortage of qualified personnel, stakeholders consider it important to improve cooperation between employers and higher education institutions in the employment of graduates and in the preparation of educational and scientific programs, improving the quality of training through the use of modern equipment, techniques and technologies, involvement of practitioners in the work of the universities. Respondents gave medium priority to increasing the requirements for entrants to the program in the specialty 223 "Nursing", high enough - to improve the skills of teachers. Suggestions for improving the quality of applicants' training included improving teaching skills and improving practical training, improving the possession of universal research skills, and creating and providing targeted research strategies.

Key words: educational and scientific program; specialty 223 "Nursing"; stakeholders; efficiency.

© М. І. Марущак, М. Ю. Синенко

Вступ. Професійна медсестринська освіта в Україні, як і в багатьох країнах світу, недостатньо розвинена у підготовці працівників охорони здоров'я для ефективного виконання поточних та майбутніх очікувань системи охорони здоров'я [13]. Фонд Carnegie для просування національного навчання викладання щодо трансформації освіти [9] визначив, що медсестри повинні мати здібності та навички, які забезпечують здатність генерувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми та проводити оригінальні самостійні наукові дослідження в медсестринстві, спроможні забезпечувати трансфер сучасного знання, здійснювати науково-педагогічну діяльність. Викладачі медсестринської освіти вимагають як поглиблених, дисципліно-специфічних, так і педагогічних знань, щоб ефективно відповідати очікуваним складностям професійної медичної практики [11]. У США довгий час метою докторських програм із медсестринства була підготовка вчених медсестер [10], у результаті чого освітня складова стала вторинною.

На даний час в Україні є лише 2 заклади вищої освіти (ЗВО) (Буковинський державний медичний університет та Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України), де розроблено і впроваджено освітньо-наукові програми (ОНП) щодо підготовки докторів філософії з медсестринства. Зараз на цих програмах навчаються 7 осіб та 1 одна особа здобула науковий ступінь доктора філософії з медсестринства. Водночас в Україні є понад 60 закладів передфахової та вищої освіти, які готують медсестер та потребують висококваліфікованих фахівців. Вищесказане засвідчує практично повну відсутність докторів філософії за спеціальністю «Медсестринство» в Україні. Це зумовлює необхідність підготовки лідерів у сфері медсестринства у напрямках науки, освіти та практичної діяльності, здатних виховати наступне покоління медсестер.

Дослідження показують, що у формуванні освітнього простору прямо чи опосередковано беруть участь стейкхолдери, які у сукупності забезпечують стійкий розвиток закладу вищої освіти [5, 6, 8]. На думку цих дослідників, в умовах динамічного розвитку освітнього середовища, значної конкуренції за студентів, а також науково-педагогічних працівників, виникає необхідність освітнього закладу активно співпрацювати з різними групами стейкхолдерів для досягнення максимальної ефективності підготовки докторів філософії. При цьому інтереси різних груп стейкхолдерів стають

пріоритетними та обґрунтовують загальні тенденції розвитку освіти в Україні.

Мета дослідження – оцінити ефективність підготовки докторів філософії з медсестринства на освітньо-науковій програмі за спеціальністю 223 «Медсестринство», яка реалізується в Тернопільському національному медичному університеті (ТНМУ).

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети було розіслано на електронні поштові скриньки 30 закладів медичної освіти, а також аспірантів за спеціальністю 223 «Медсестринство» листи-прохання щодо згоди взяти участь в анкетуванні. В результаті 10 освітніх закладів надали свої згоди на проходження анкетування та надіслали заповнені анкети. Варто відмітити, що з них 5 закладів вищої медичної освіти і 5 закладів передфахової медичної освіти; 3 заклади державної форми власності, 7 – комунальної форми власності. Запитання в анкеті включали: «Чи плануєте Ви в подальшому залучати фахівців зі спеціальності «Медсестринство», підготовлених у ТНМУ, до роботи у Вашому закладі (організації)?»; «Чи рекомендували б Ви іншим керівникам приймати на роботу випускників ТНМУ зі спеціальності «Медсестринство»?»; «Які з наведених чинників мають найбільший вплив на ефективність професійної діяльності медичної сестри, доктора філософії?»; «Які заходи для вирішення проблем дефіциту кваліфікованих кадрів важливо реалізувати?»

Також 5 здобувачів третього рівня вищої освіти надали свої згоди на проходження анкетування та надіслали заповнені анкети, які включали запитання щодо якості освітнього процесу, який також вказує на ефективність підготовки аспірантів за спеціальністю 223 «Медсестринство».

У ході досліджень використані такі загальнонаукові методи, як аналіз, синтез, групування та узагальнення, а також прогнозування динамічних рядів за рівнем середньої арифметичної величини.

Результати дослідження. Для розуміння ролі стейкхолдерів у забезпеченні ефективності підготовки докторів філософії наводимо визначення цього поняття. Стейкхолдери – це зацікавлені сторони, зацікавлені особи, заінтересовані сторони, причетні сторони – фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність [12]. Важливим також є визначення ключових зацікавлених сторін, насамперед тих, без продовження участі яких не зможе

повноцінно відбуватися процес визначення пріоритетів освітнього процесу. У публікації В. П. Чепак представлена карта Stakeholder's Map, яка включає такі етапи, як: 1) окреслення актуальних груп, організацій, інститутів стейкхолдерів (ідентифікація); 2) дослідження інтересів, поглядів і діяльності (аналіз); 3) візуальна ілюстрація стейкхолдерів і їх зв'язку з важливими питаннями та цілями організації (візуалізація); 4) вибір ключових стейкхолдерів, які найкраще відповідали б важливим питанням, визначеним на попередньому етапі (пріоритет) [7]. Доведено, що забезпечення якісної освіти має ґрунтуватися на побудові зв'язків між багатьма зацікавленими сторонами: тими, хто надає освітні послуги, тими, хто їх споживає, тими, хто фінансує, та тими, хто отримує користь від якісної освіти. Тому в даному дослідженні ми враховували думку як потенційних працедавців, так і здобувачів, що навчаються на цій програмі. Варто також відмітити, що у результаті дослідження ролі стейкхолдерів у системі забезпечення якості вищої освіти Шевченко і Хитько роблять такий висновок: «в умовах інтенсивного розвитку і реформування системи освіти України якість вищої освіти залежить від грамотно вибудованої взаємодії з зовнішніми і внутрішніми стейкхолдерами, оскільки зовнішнє середовище формує соціальне замовлення, а внутрішнє середовище є його ресурсним потенціалом. Розуміння і врахування очікувань, інтересів і потреб різних груп стейкхолдерів – це обов'язкова умова надання

якісних освітніх послуг і підвищення якості вищої освіти взагалі» [16].

Доведено, що ефективність взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами залежить від того, наскільки якісно було проведено аналіз їх інтересів та оцінку впливу на формування та розвиток освітнього простору [1]. Оцінку ефективності ОНП за спеціальністю 223 «Медсестринство», яка реалізується в ТНМУ, ми проводили за рядом показників розробленої анкети, які вказують, що 70 % респондентів мають зацікавленість у прийомі на роботу випускників ТНМУ зі спеціальності «Медсестринство», 90 % респондентів зазначили, що планують у подальшому залучати фахівців зі спеціальності «Медсестринство», підготовлених у ТНМУ, до роботи у своєму закладі, і всі 100 % закладів, які взяли участь в анкетуванні, рекомендували б іншим керівникам приймати на роботу випускників ТНМУ зі спеціальності «Медсестринство».

На думку стейкхолдерів, найбільший вплив на ефективність професійної діяльності медичної сестри, доктора філософії має здатність працювати в колективі, команді (100 % респондентів). Високо оцінили стейкхолдери також стратегічне мислення, націленість на кінцевий результат та здатність ефективно представляти себе й результати своєї праці. Варто зазначити, що 20 % респондентів вважають середнім вплив загальнотеоретичної підготовки на ефективність професійної діяльності медичної сестри, доктора філософії (рис. 1).

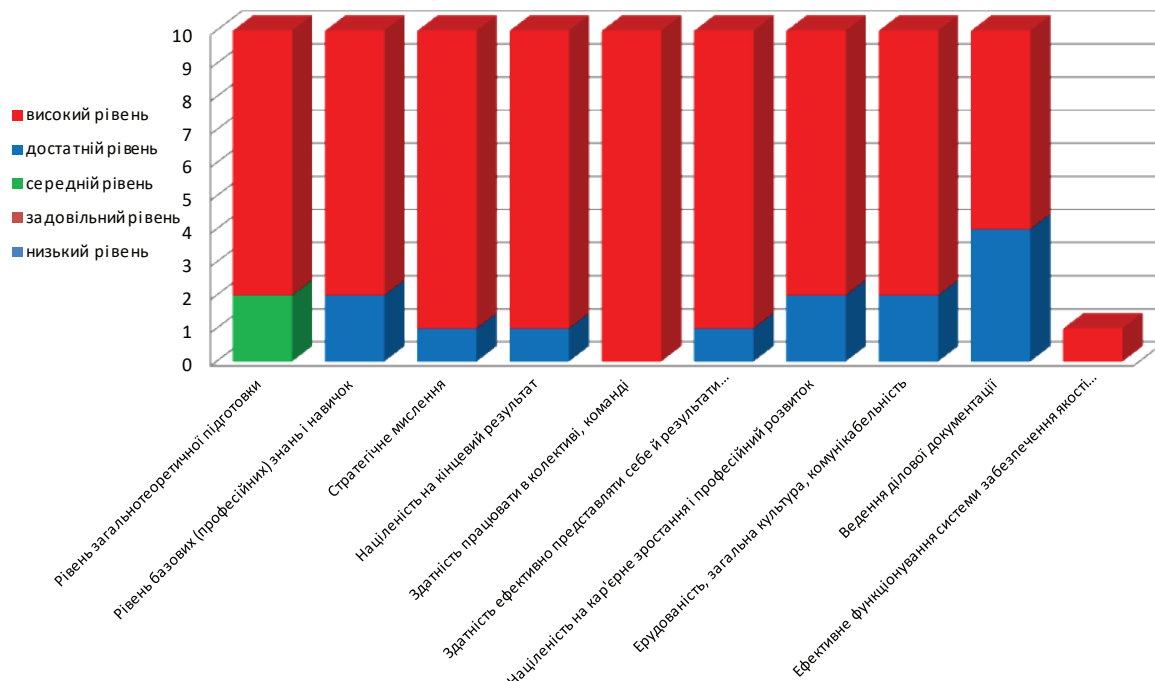

Рис. 1. Чинники, які мають найбільший вплив на ефективність професійної діяльності медичної сестри, доктора філософії.

Під час аналізу потенційних працевлаштованих на запитання «Які заходи для вирішення проблем дефіциту кваліфікованих кадрів важливо реалізувати?» найважливішими (високий пріоритет) зовнішні стейкхолдери вважають вдосконалення співпраці роботодавців і закладів вищої освіти як у працевлаштуванні випускників, так і в підготовці освітньо-наукових

програм; підвищення якості підготовки за рахунок використання сучасного обладнання, техніки та технологій; залучення до роботи у ЗВО професіоналів з практики. Середній пріоритет респонденти віддали підвищенню вимог до вступників на ОНП за спеціальністю 223 «Медсестринство» та достатньо високий – підвищенню кваліфікації викладачів (рис. 2).

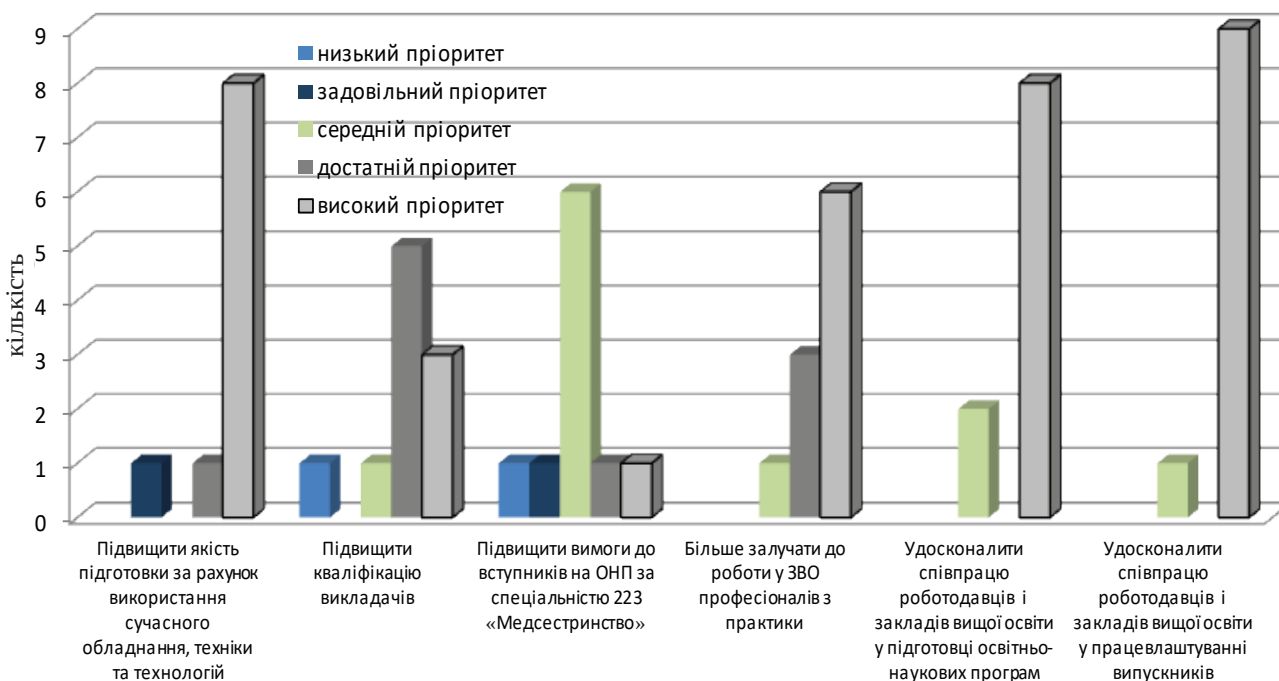

Рис. 2. Заходи для вирішення проблем дефіциту кваліфікованих кадрів.

Пропозиції щодо покращення якості підготовки здобувачів включали: вдосконалити викладацьку майстерність; наявність soft-skills; посилити практичну підготовку; формування професійно-педагогічної компетентності; лобювати перед МОЗ та очільниками лікувальних установ важелі формування мотиваційної складової серед здобувачів; підвищити рівень володіння іноземною мовою; покращити володіння універсальними дослідницькими навичками; проводити on-line навчальні тренінги, майстер-класи за участю викладачів ТНМУ; запрошувати на них викладачів та здобувачів освіти медичних коледжів; оригінальність результатів дослідження, що повинні бути придатними для використання в практичній роботі та поширення в межах наукової спільноти; створення та забезпечення цілеспрямованих дослідницьких стратегій; структурувати програми, які будуть містити стратегії, що відповідають конкретному профілю дослідника.

Аналіз анкетних даних здобувачів статистично не підтверджує ефективність підготовки кадрів

через малу кількість респондентів, що навчаються на даній освітній програмі, проте вказує на загальні тенденції підготовки фахівців за даною спеціальністю. Так, всі здобувачі знають про цілі та програмні результати навчання, особливості формування індивідуальної освітньої траєкторії шляхом вибору дисциплін, близьких до тематики наукового дослідження. Активність здобувачів щодо підвищення якості освітнього процесу та ефективності підготовки докторів філософії також підтверджується їх участю в розробці даної освітньо-наукової програми (ОНП), а також внесенням рекомендацій щодо її покращення. Так, на громадське обговорення у 2021 р. було винесено проект ОНП з врахуванням усіх пропозицій аспірантів як основних стейкхолдерів, зокрема, було доповнено перелік освітніх компонент дисципліною «Якісні методи наукового дослідження» та розширено загальні компетентності, додано вибіркові компоненти та програмні результати навчання, переформатовано вивчення педагогіки шляхом включення в компоненту «Педагогічна практика» теоретичної і

практичної підготовки, а також змінено форму підсумкового контролю з іспиту на залік. Аспіранти відмічають сильні сторони освітньої програми, зокрема високий рівень викладання предметів та високу діджиталізацію освітнього процесу, усіх його складових, при відсутності, на думку респондентів, слабких сторін.

Отримані результати збігаються з очікуваннями інших дослідників щодо необхідності надавати якісну освіту медсестрам – здобувачам ступеня доктора філософії [2–4, 15], проте, на даний час, викладачі, задіяні на цих програмах, не мають відповідної підготовки [14]. Медсестринська освіта в Україні зіштовхнулася з тим, що медичних сестер готують лікарі чи педагоги, вся навчально-методична література не має висвітленого підходу до освіти медсестер з точки зору медсестри, що зумовлює необхідність підготовки лідерів у напрямках науки, освіти та практичної діяльності, здатних виховати наступне покоління медсестер. Перевагою наших ОНП є наявність освітньої складової, яка забезпечує повноцінну підготовку до викладацької діяльності, здатність організовувати навчання учасників освітнього процесу у закладах вищої та передвищої фахової медичної освіти при виконанні наукової та освітньої діяльності і впливати на їх соціальний розвиток, оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його вдосконалення, спілкуватися і працювати у професійному середовищі у національному та міжнародному контексті за допомогою дисциплін «Теорія і практика педагогічної діяльності», «Академічна доброчесність дослідника», «Іноземна мова наукового спілкування», «Наукові перспективи в медсестринстві», «Педагогіка та психологія вищої школи з основами риторики», «Мова наукового спілкування. Академічне письмо», «Конфліктологія», «Написання публікацій та наукових проектів», загальним обсягом 22 кредити ЄКТС. Згідно з Положенням про

педагогічну практику аспірантів ТНМУ, аспіранти засвоюють освітню компоненту «Теорія і практика педагогічної діяльності», яка складається з дисципліни-пререквізиту «Теорія вищої медсестринської освіти» (3 кредити ЄКТС) та «Педагогічної практики» (3 кредити ЄКТС), де здобувач інтегрується у викладацьке середовище і практично закріплює теоретичні знання. В США ступінь доктора філософії з медсестринства, як правило, орієнтований на дослідження, без формальних організованих педагогічних курсів або педагогічного досвіду для докторантів. Існує нездатність як між дисциплінами, так і всередині них досягти консенсусу щодо того, що таке наука, і стандарти досконалості у викладанні та науковому викладанні, які значно відрізняються [10, 14, 17].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підготовка докторів філософії з медсестринства на освітньо-науковій програмі за спеціальністю 223 «Медсестринство», яка реалізується в Тернопільському національному медичному університеті, є ефективною, що підтверджується високою зацікавленістю потенційних стейкхолдерів залучати фахівців зі спеціальності «Медсестринство», підготовлених у ТНМУ, до роботи у своєму закладі і готовністю рекомендувати їх керівникам інших закладів приймати на роботу.

Серед пропозицій щодо покращення якості підготовки здобувачів переважали вдосконалення викладацької майстерності та підвищення практичної підготовки, покращення володіння універсальними дослідницькими навичками, створення та забезпечення цілеспрямованих дослідницьких стратегій.

Перспективи подальших досліджень – оцінити задоволеність здобувачів третього рівня вищої освіти зі спеціальності 223 «Медсестринство» та розробити заходи щодо покращення освітньо-наукової програми.

Список літератури

1. Баришевська І. В. Особливості впливу стейкхолдерів на розвиток освітнього простору вищого навчального закладу / І. В. Баришевська, А. Ю. Корабахіна. – Режим доступу : https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1910/1/stattia_Barishhevskaya_Korabahina_2016.pdf.

2. Марущак М. І. Компетентнісний підхід до навчання студентів у закладах вищої освіти медичного спрямування / М. І. Марущак, І. Я. Криницька, І. В. Антонішин // Вісник Черкаського університету. – 2018. – № 6. – С. 92–96.

3. Марущак М. І. Модернізація педагогічних умов формування професіоналізму майбутніх медичних сестер / М. І. Марущак, О. М. Копаниця, Н. В. Ліснянська // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – 2019. – № 2. – С. 182–185.

4. Марущак М. І. Питання підготовки докторів філософії за спеціальністю 223 «Медсестринство» / М. І. Марущак, І. М. Кліщ // Вісник медичних і біологічних досліджень. – 2021. – № 4 (10). – С. 186–189.

5. Сментина Н. В. Соціальна відповідальність вищих навчальних закладів: концептуальний аналіз /

Н. В. Сментина, Р. В. Хусаїнов // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – № 9 (2). – С. 20–25.

6. Тимошенко І. В. Суб'єкти, агенти, актори і стейкхолдери в економічних дослідженнях освіти / І. В. Тимошенко, О. М. Нащекіна // Вчені зап. Харк. гуманіт. ун-ту «Нар. укр. акад.». – Х., 2012. – Т. 18, кн. 1 : Освіта: традиції та інновації в умовах соціальних змін. – С. 167–176.

7. Чепак В. П. Університет як стейкхолдер-компанія: потреба чи необхідність? / В. П. Чепак // Новий Колегіум. – 2017. – № 1. – С. 14–17.

8. Шаров А. І. Побудова інструментарію дослідження життєспроможності освітнього проекту та його можливого мультиплікативного ефекту / А. І. Шаров // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2012. – № 2 (42). – С. 1–9.

9. Brightman H. J. The need for teaching doctoral students how to teach / H. J. Brightman // Int. J. Doctoral. Stud. – 2009. – Vol. 4. – P. 1–11.

10. Bullin C. To what extent has doctoral (PhD) education supported academic nurse educators in their teaching roles: an integrative review / C. Bullin // BMC Nurs. – 2018. – Vol. 17. – P. 6. DOI <https://doi.org/10.1186/s12912-018-0273-3>.

11. Educating nurses. A call for radical transformation / P. Benner, M. Sutphen, V. Leonard, L. Day. – San Francisco : Jossey-Bass, 2010.

12. Fellnhofner K. Facilitating entrepreneurial discovery

in smart specialisation via stakeholder participation within online mechanisms for knowledge-based policy advice / K. Fellnhofner // Cogent Business & Management. – 2017. – Vol. 4. – P. 3–14.

13. Lancet Commissions. Health Professions for a New Century: Transforming Education to Strengthen Health Systems in an Interdependent World (Global Independent Commission Report). – Boston : Elsevier, 2010. – Access mode : [www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(10\)61854-5/](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(10)61854-5/).

14. Oermann M. H. Hiring intentions of directors of nursing programs related to DNP-and PhD-prepared faculty and role of faculty / M. H. Oermann, M. R. Lynn, C. A. Agger // J. Prof. Nurs. – 2016. – Vol. 32. – P. 173–177.

15. Preparation of academic nurse educators / T. L. Booth, C. J. Emerson, M. G. Hackney, S. Souter // Nurse Educ. in Prac. – 2016. – Vol. 19. – P. 54–57.

16. Shevchenko N. O. The role of stakeholders in the quality assurance system of higher education / N. O. Shevchenko, M. M. Khytko. – Access mode : <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/158420/3%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%20CD%201278-60-66.pdf?sequence=1>.

17. Starr L. J. Addressing the needs of doctoral students as academic practitioners: a collaborative inquiry on teaching in higher education / L. J. Starr, A. deMartini // Can. J. High. Educ. – 2015. – Vol. 45. – P. 68–83.

References

1. Baryshevskaya, I.V., & Korabakhina, A.Yu. (2016). Osoblyvosti vplyvu steikholderiv na rozvytok osvithnoho prostoru vyshchoho navchalnoho zakladu [Features of the influence of stakeholders on the development of educational space of higher education]. Retrieved from: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1910/1/stattia_Barishhevskaya_Korabahina_2016.pdf [in Ukrainian].

2. Marushchak, M.I., Krynytska, I.Y., & Antonyshyn, I.V. (2018). Kompetentnisnyy pidhid do navchannia studentiv u zakladah vyshchoi osvity medychnoho spriamuvannia [Competence approach to teaching students in higher education institutions of medical orientation]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu – Bulletin of Cherkasy University*, 6, 92-96 [in Ukrainian].

3. Marushchak, M.I., Kopanitsa, O.M., & Lisnyanska, N.V. (2019). Modernizatsia pedahohichnykh umov formuvannia profesionalizmu maybutnikh medychnykh sester [Modernization of pedagogical conditions for the formation of professionalism of future nurses]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya «Pedahohichni nauky» – Bulletin of Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University. Series “Pedagogical Sciences”*, 2, 182-185 [in Ukrainian].

4. Marushchak, M.I., & Klishch, I.M. (2021). Pytannia pidhotovky doctoriv filosofii za spetsialnistiu 223 “Medsestrynstvo” [Questions of training doctors

of philosophy in the specialty 223 “Nursing”]. *Visnyk medychnykh i biolohichnykh doslidzhen – Bulletin of Medical and Biological Research*, 4(10), 186-189 [in Ukrainian].

5. Smentina, N.V., & Khusainov, R.V. (2014). Sotsialna vidpovsdalnist byshchykh navchalnykh zakladiv: kontseptualnyi analiz [Social responsibility of higher education institutions: conceptual analysis]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, 9(2), 20-25 [in Ukrainian].

6. Tymoshenko, I.V., & Nashchekina, O.M. (2012). Subiekty, ahenty, aktry i steyholdery v ekonomichnykh doslidzhenniakh osvity [Subjects, agents, actors and stakeholders in economic research of education]. *Osvita: tradytsii ta innovatsii v umovakh sotsialnykh zmin – Education: traditions and innovations in the context of social change*. Kharkiv: Vcheni zap. Khark. humanit. Un-tu «Nar. ukr. akad.» [in Ukrainian].

7. Chepak, V.P. (2017). Universytet yak steykholder-kompania: potreba chy neobhidnist? [University as a stakeholder company: need or necessity?]. *Novyi Kollegium – New Collegium*, 1, 14-17 [in Ukrainian].

8. Sharov, A.I. (2012). Pobudova instrumentariyu doslidzhennia shyttespromozhnosti osvithnoho proektu ta yoho mozhlivoho multiplykatyvnoho efektu [Construction

of tools for studying the viability of the educational project and its possible multiplicative effect]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva – Project Management and Production Development*, 2(42), 1-9 [in Ukrainian].

9. Brightman, H.J. (2009). The need for teaching doctoral students how to teach. *Int. J. Doctoral. Stud.*, 4, 1-11.

10. Bullin, C. (2018). To what extent has doctoral (PhD) education supported academic nurse educators in their teaching roles: an integrative review. *BMC Nurs.*, 17, 6. DOI <https://doi.org/10.1186/s12912-018-0273-3>.

11. Benner, P., Sutphen, M., Leonard, V., & Day, L. (2010). *Educating nurses. A call for radical transformation*. San Francisco: Jossey-Bass.

12. Fellnhofner, K. (2017). Facilitating entrepreneurial discovery in smart specialization via stakeholder participation within online mechanisms for knowledge-based policy advice. *Cogent Business & Management*, 4, 3-14.

13. (2010). Lancet Commissions. Health Professions for a New Century: Transforming Education to Strengthen Health Systems in an Interdependent World (Global Inde-

pendent Commission Report). Boston: Elsevier. Retrieved from: [www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(10\)61854-5/](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(10)61854-5/).

14. Oermann, M.H., Lynn, M.R., & Agger, C.A. (2016). Hiring intentions of directors of nursing programs related to DNP-and PhD-prepared faculty and role of faculty. *J. Prof. Nurs.*, 32, 173-177.

15. Booth, T.L., Emerson, C.J., Hackney, M.G., & Souter, S. (2016). Preparation of academic nurse educators. *Nurse Educ. in Prac.*, 19, 54-57.

16. Shevchenko, N.O. The role of stakeholders in the quality assurance system of higher education. Retrieved from: <http://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/158420/3%20%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0%20CD%201278-60-66.pdf?Sequence=1>.

17. Starr, L.J., & deMartini, A. (2015). Addressing the needs of doctoral students as academic practitioners: a collaborative inquiry on teaching in higher education. *Can. J. High. Educ.*, 45, 68-83.

Отримано 01.03.22
Рекомендовано 17.03.22

Електронна адреса для листування: marushchak@tdmu.edu.ua